

AAC jako interwencja pierwszego wyboru w przypadku dzieci o złożonych potrzebach w komunikowaniu się

Maja Kłoda-Leszczyńska

Ośrodek Terapeutyczny Przystań Szkraba w Warszawie

Dziecko o złożonych potrzebach w komunikowaniu się (ang. *complex communication needs* CCN)

Nic nie mówi na razie, ale jeszcze mały jest.

Nie mówi, ale na migi wszystko pokaże.

Nie mówi, ale wszystko rozumie, co jej się powie to robi.

Po pani logopedzie to powtarza samogłoski i sylaby wszystkie, ale tak sam z siebie to nie.

Tylko jak coś bardzo chce to przyjdzie i powie, tak to nie.

Dużo mówi „po chińsku”, my się domyślamy w większości, ale babci trzeba tłumaczyć.

Jak ją zapytamy to odpowie TAK albo NIE, wybierze TO czy TO, ale zawsze trzeba zapytać.

On to nadaje cały dzień, chociaż często po angielsku, piosenki śpiewa, alfabet, liczy do 10, tylko to tak do siebie raczej, nie ma różnicy czy my jesteśmy czy nas nie ma.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Dziecko o złożonych potrzebach w komunikowaniu się (ang. *complex communication needs* CCN)

ODBIÓR / MOWA BIERNA /
UMIEJĘTNOŚCI RECEPTYWNE /
UMIEJĘTNOŚCI SŁUCHACZA

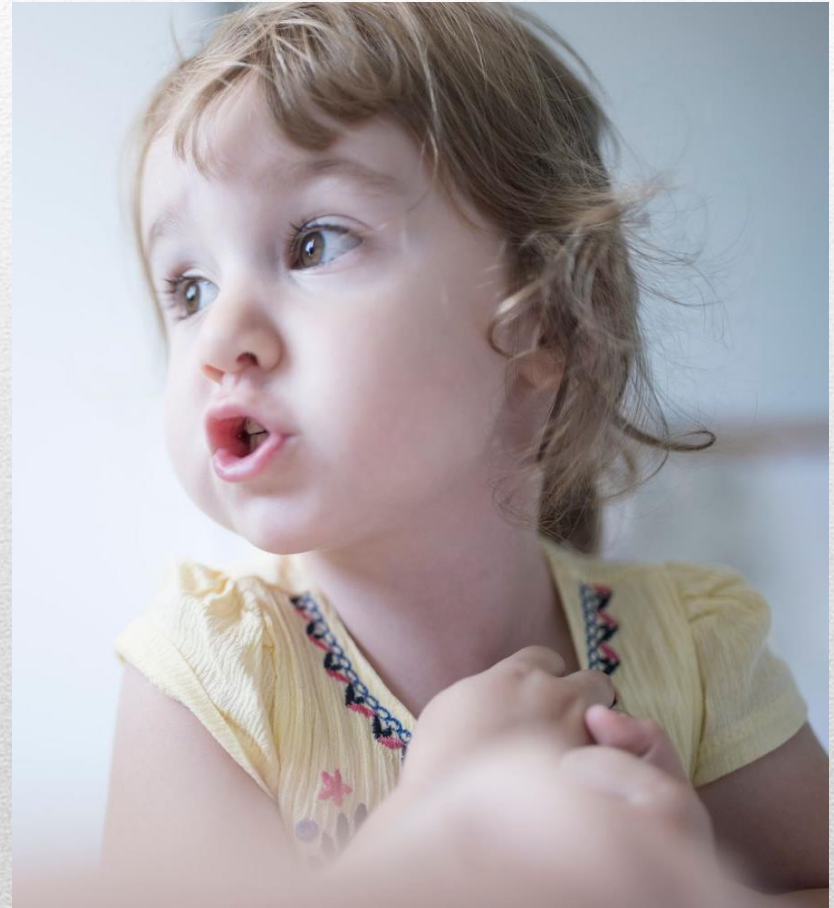
NADAWANIE / EKSPRESJA:

- ilość
- jakość (zrozumiałość)
- różnorodność
- poziom zaawansowania

Dziecko o złożonych potrzebach w komunikowaniu się

- niemówiące / niewerbalne
- minimalnie werbalne
(mowa na poziomie 24 m.ż – 250-300 słów)
- mowa niezrozumiała
- mowa niesfunkcjonalna
- trudności z rozumieniem mowy

Gdzie jest granica?

Wprowadzanie AAC nie powinno być uzależnione od braku rozwoju umiejętności mówienia!

Romski, Sevcik, 2005

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

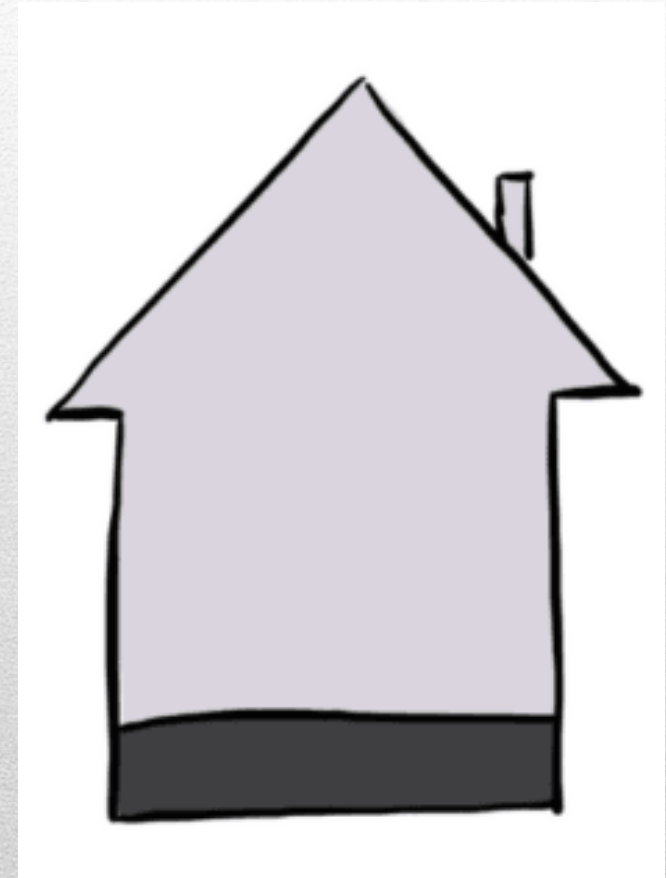
Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Dziecko o złożonych potrzebach w komunikowaniu się (ang. *complex communication needs* CCN)

UMIEJĘTNOŚCI PREWERBALNE:

- obserwowanie twarzy (!)
- kontakt wzrokowy
- poszukiwanie uwagi (ang. *attention seeking*)
- używanie i odczytywanie komunikatów niewerbalnych
- dzielenie pola uwagi
(kierowanie, podążanie + umiejętności uwagowe)
- używanie gestów społecznych
(gest wskazywania, podawanie, przynoszenie, TAK / NIE)
- naprzemiennność w działaniu i dialogu
- naśladowanie (mimiki, gestów, ruchów, dźwięków)

Dzieci zagrożone pojawieniem się trudności komunikacyjnych:

- **spektrum autyzmu** (40 % osób nie rozwija funkcjonalnej mowy)
- **mózgowe porażenie dziecięce MPD**
(u 25-30 % osób brak mowy, 20 % zaburzony rozwój mowy; 85 % dzieci 2-letnich i 75 % dzieci 4-letnich prezentuje klinicznie istotne opóźnienia w rozwoju mowy i / lub języka)
- **zespoły genetyczne**
- uszkodzenia słuchu
- rdzeniowy zanik mięśni (SMA)
- urazy i udary mózgu
- niepełnosprawność intelektualna (lub jej podejrzenie)
- afazja rozwojowa (lub jej podejrzenie)
- dziecięca apraksja mowy (ang. Childhood Apraxia of Speech)
- opóźniony rozwój psychoruchowy
- opóźniony rozwój mowy (ORM)

Hustad KC, Allison K, McFadd E, Riehle K. Speech and language development in 2-year-old children with cerebral palsy. Dev Neurorehabil. 2014 Jun;17(3):167-75

Hustad KC, Gorton K, Lee J. Classification of speech and language profiles in 4-year-old children with cerebral palsy: A prospective preliminary study. Journal of Speech, Language and Hearing Research. 2010;53:1496-513

*Rozwój mowy i języka dziecka charakteryzuje zawrotne tempo – w wieku **dwóch i pół do trzech lat** większość dzieci polskojęzycznych ma opanowane podstawy systemu gramatycznego języka polskiego i całkiem sprawnie posługuje się podstawowymi schematami składniowymi, tworząc zdania pojedyncze, najpierw proste, potem rozwinięte.*

Smoczyńska, M., Krajewski, G., Łuniewska, M., Haman, E., Bulkowski, K., Kochańska, M. (2015). Inwentarze rozwoju mowy i komunikacji (IRMIK): SŁOWA I GESTY, SŁOWA I ZDANIA. Podręcznik. Warszawa: Instytut Badań Edukacyjnych.

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

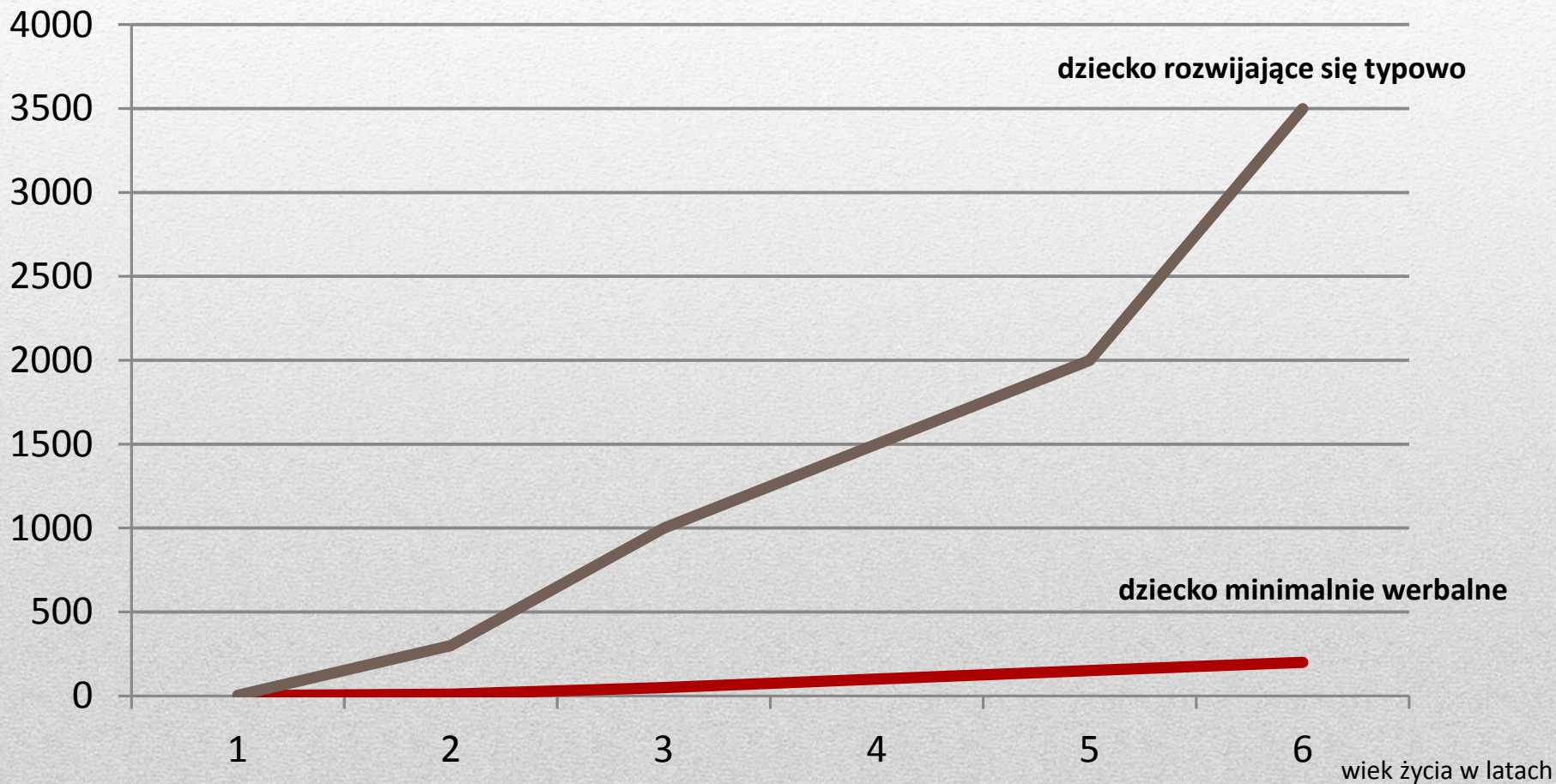
Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zasób słownika czynnego – dziecko rozwijające się typowo vs dziecko minimalnie werbalne

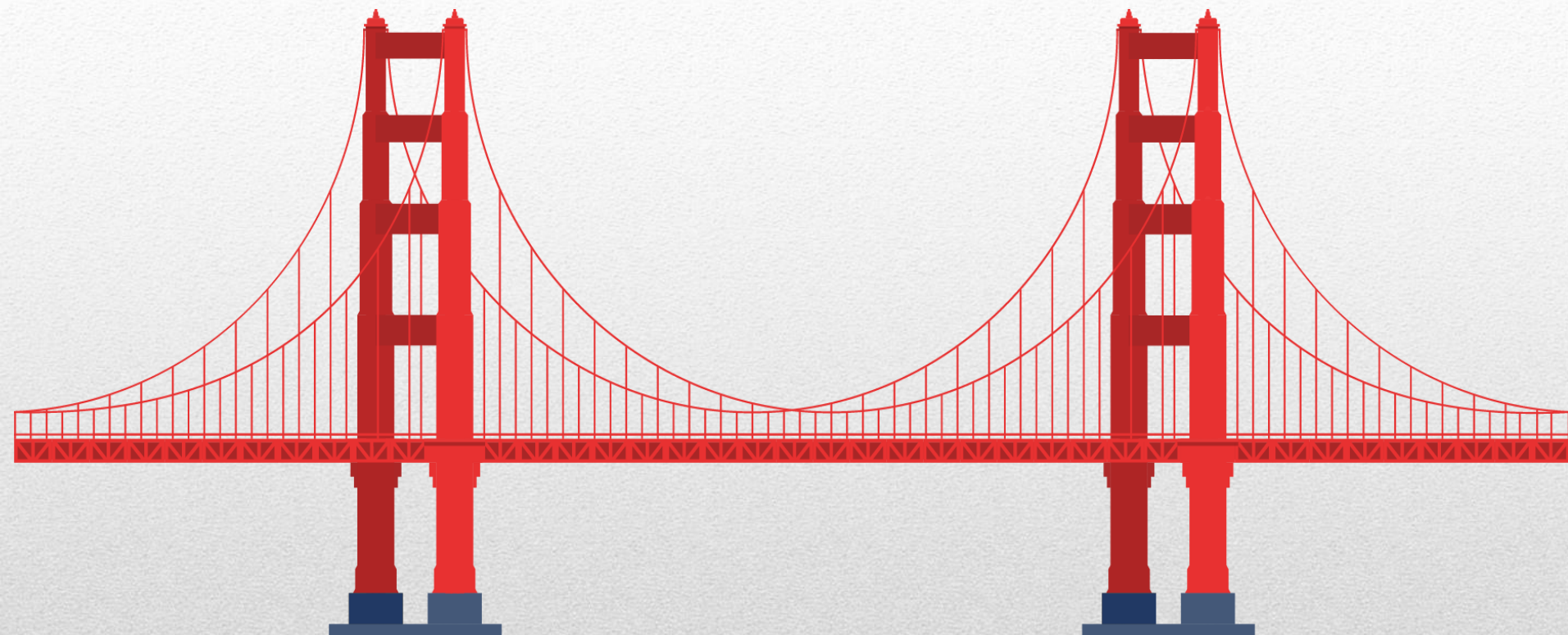
liczba słów w mowie czynnej

POZIOMY ROZWOJU KOMUNIKACJI

opracowanie: Alina C. Smyczek

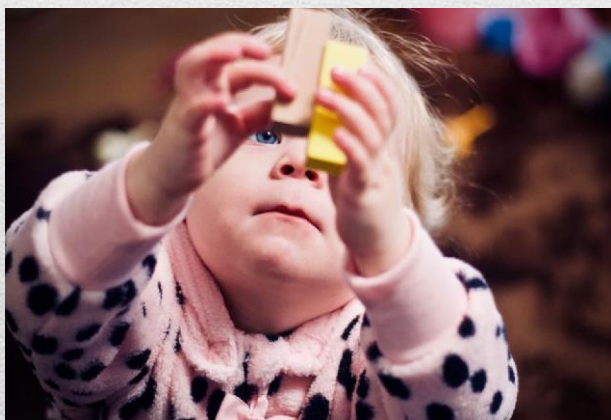

INICJATYWA

**INTENCJA
KOMUNIKACYJNA**

INICJATYWA

- *Spontaniczna aktywność*
- *Każde samoistne zachowanie*
- *Zdolność do samodzielnych pomysłów*
- *Działania mające na celu realizację pomysłu*

Brak / ograniczona inicjatywa – bazowanie w komunikacji na akceptacji i proteście, zależność od inicjatyw drugiej osoby.

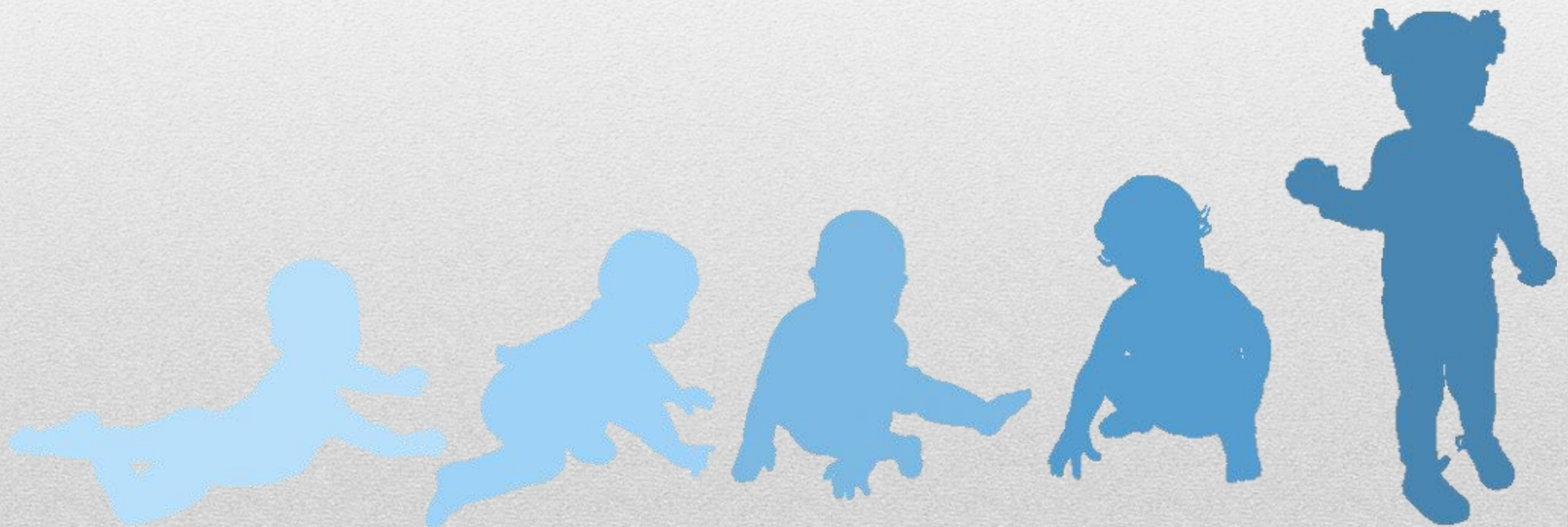
INTENCJA KOMUNIKACYJNA

Kierowanie inicjatyw do osoby.

Świadomość, że drugi człowiek odbiera i może zareagować na moje zachowanie.

Strategie AAC w pracy z małym dzieckiem bazują na naturalnym procesie nabywania języka!

DOSTRZEC
ZINTERPRETOWAĆ
NAZWAĆ
ZAREAGOWAĆ

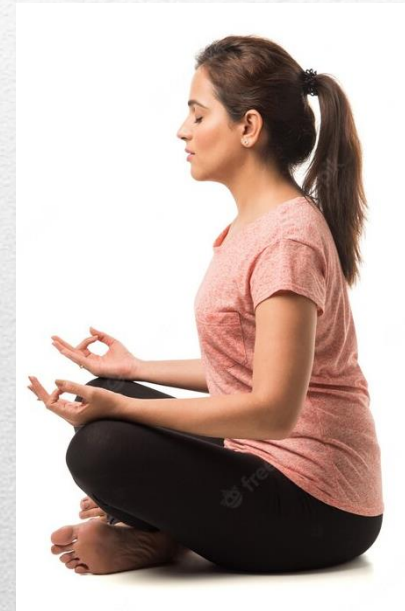
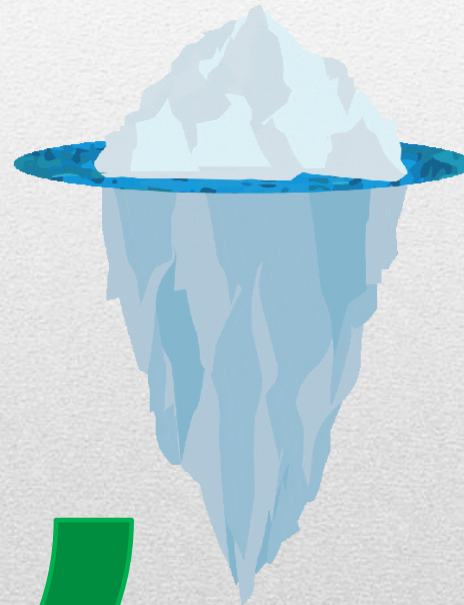

DOSTRZEC

ZINTERPRETOWAĆ

NAZWAĆ

ZAREAGOWAĆ

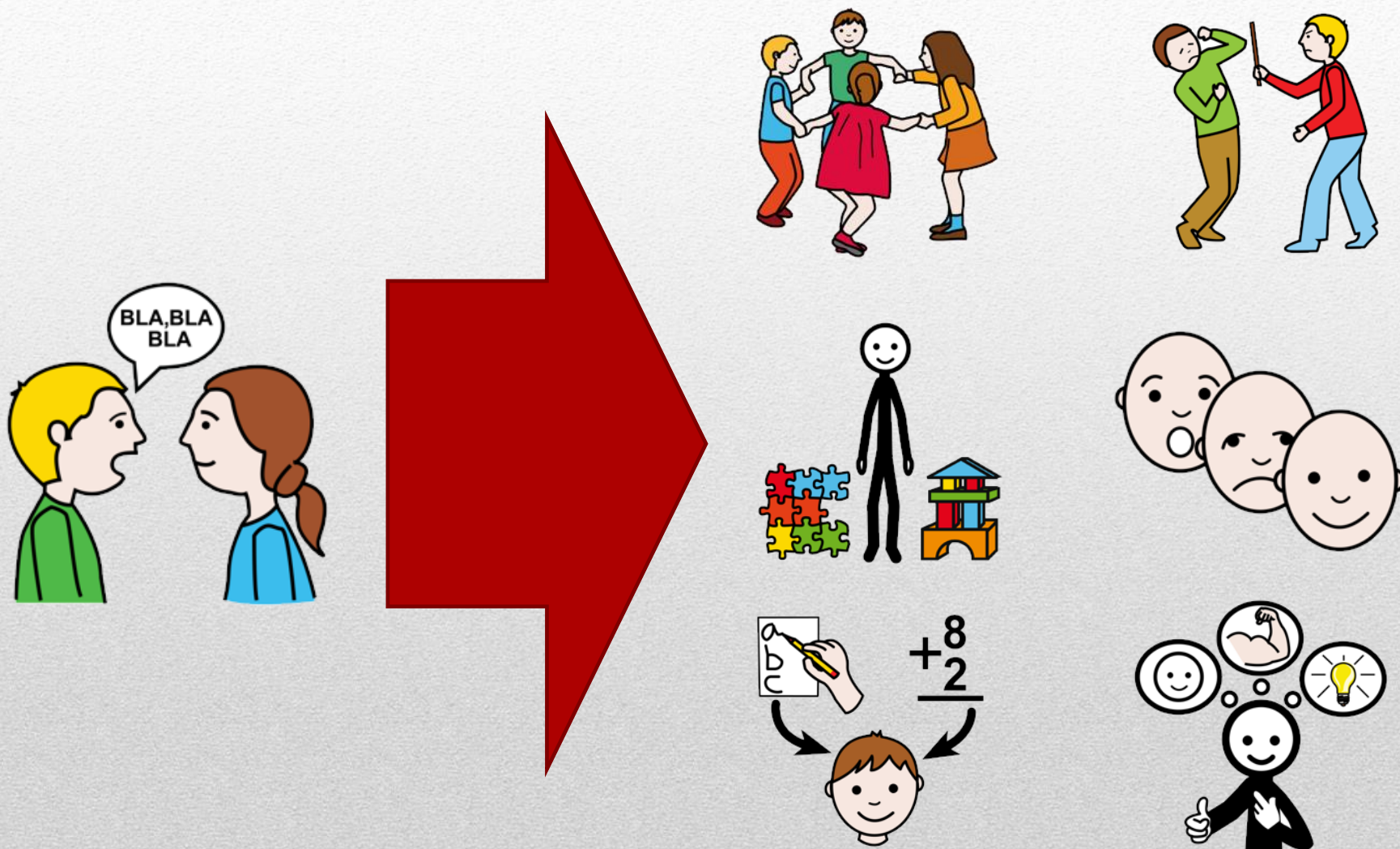
Efekty interwencji AAC dla rozwoju małego dziecka:

- **zmniejszenie częstotliwości i nasilenia „trudnych zachowań”** wynikających z niepowodzeń komunikacyjnych
(Drager, Light, McNaughton, 2010; Mirenda, 1997; Robinson, Owens, 1995)
- **zwiększenie zasobu słownictwa** (Romski i in., 2015)
- **poprawa w zakresie rozumienia mowy** (Drager i in., 2006; Brady, 2000)
- **rozwój kompetencji językowych** m.in. opanowywanie zasad gramatyki, budowanie wypowiedzi wieloelementowych
(Romski i in. 2015; Romski i in., 2010; Branson, Demchak, 2009; Binger, Light, 2007; Barton i in. 2006; Harris, Doyle, Haff, 1996)

Rosnąca ilość dowodów, iż interwencja AAC może wspierać rozwój mowy.

(Wright i in. 2013; Leech, Cress, 2011; Millar i in., 2006; Romski, Sevcik, 1996)

Efekty interwencji AAC dla rozwoju małego dziecka

Symbole pochodzą ze strony www.arasaac.org, są własnością Aragon Government. Ich autorem jest Sergio Palao i są one objęte darmową licencją CC (BY-NC-SA).

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

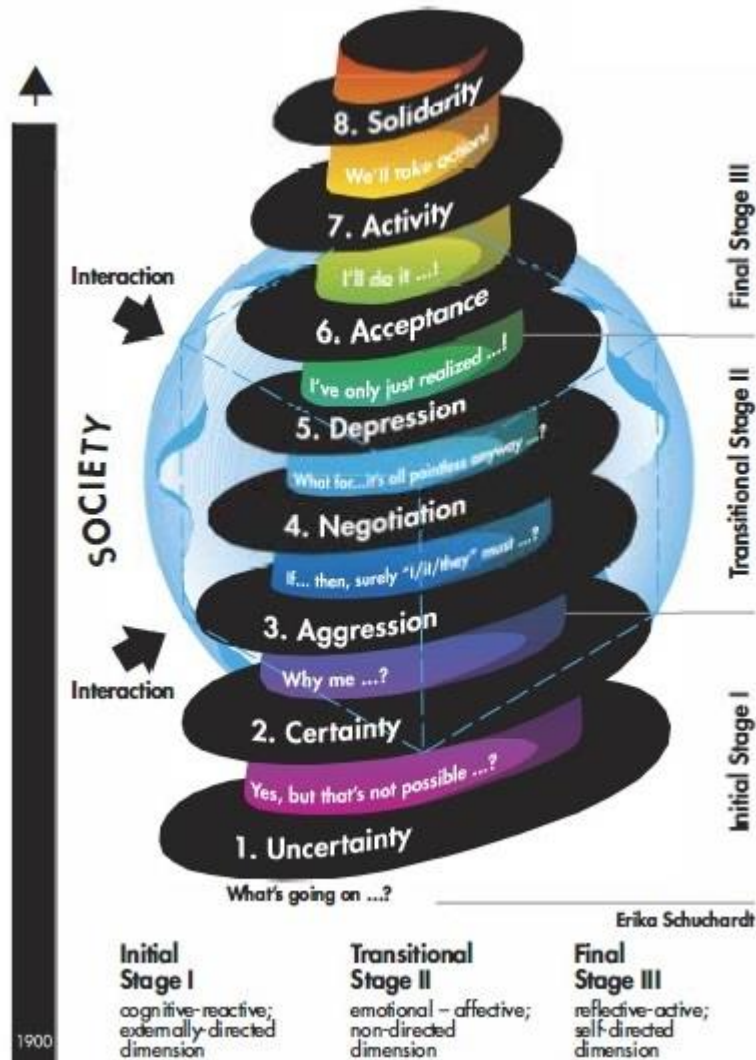

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Working through Crises as an individual Learning Process in 8 Spiral Phases

8 faz doświadczania sytuacji kryzysowej:

I. Faza nieświadomości problemu

II. Faza świadomości problemu

III. Faza agresji

I. Faza nieracjonalnych przedsięwzięć , „gonitwa terapeutyczna”

II. Faza depresji

III. Faza racjonalnych decyzji

IV. Faza pełnej aktywności

V. Faza solidarności

Schuchardt E. (1989): Why is this Happening to Me? Minneapolis.Minneapolis, MN: Augsburg Press.

Karwowska, M., Albrecht, M. (2008). Niepełnosprawność dziecka przyczyną rozpadu czy spójności rodziny? Rocznik Naukowy Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej w Bydgoszczy. Transdyscyplinarne Studia o Kulturze (i) Edukacji nr 3, 13-26.

„TERAPEUCI AAC”

STUDENCI

**ZESPOŁY WWR
OWI
OKRO
ORD**

**WCZESNA
INTERWENCJA
AAC**

CENTRA AAC

**KADRA
PRZEDSZKOLI
OREW**

**RODZICE
OPIEKUNOWIE**